

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 30 motionsyrkanden från allmänna motionstiden åren 1998 och 1999 rörande genteknik. Motionerna behandlar bl.a. frågor om villkoren för användningen av genetiskt modifierade organismer, lagstiftningsfrågor, moratorium eller förbud mot avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och vissa forskningsfrågor. Några motioner tar dessutom sikte på Sveriges agerande i EU och andra internationella organ.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till bl.a. pågående utredningar och reformarbete inom EU samt tidigare riksdagsbeslut.

Till betänkandet bifogas 7 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Motionerna

Motioner från allmänna motionstiden 1998

1998/99: MJ219 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genteknik.

1998/99: MJ222 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att en ”genetisk erosion” inte sker med dagens tamb.

1998/99: MJ254 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnyttjande av modern genteknik.

1998/99: MJ508 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till uppbyggandet av genbanker och fältgenbanker,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en FN-konferens om bioteknik,

6. att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen om genetiskt modifierade organismer att rapporteringsskyldighet till myndighet ingår,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kravet att den etiska paragrafen i den svenska gentekniklagstiftningen får en motsvarighet i EU:s direktiv,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvärdering av den etiska paragrafen i gentekniklagen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljökonsekvensbeskrivningar i gentekniklagen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om moratorium för GMO.

1998/99:MJ512 av Jonas Ringqvist m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett tillfälligt förbud för odling av genmanipulerade grödor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom EU skall verka för ett tillfälligt stopp för godkännande av nya genmanipulerade grödor.

1998/99:MJ513 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud för odling av genmanipulerade grödor i landet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att grödor med antibiotikaresistens inte bör odlas i landet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud att använda pressvatten och annat material från genmanipulerade grödor med antibiotikaresistens som gödselmedel,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning om risker med genmanipulerade livsmedel och sambanden mellan sammansättning i livsmedlen och odlingsmetod.

1998/99:MJ749 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett moratorium för utsättande av gentekniskt modifierade grödor.

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:MJ222 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strikta regler för användningen av genetiskt modifierade växter i jordbruket och vikten av att övervakningssystem byggs upp för de växter som godkänts för odling i jordbruket,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att användningen av grödor som är resistent mot bekämpningsmedel måste ske på ett säkert sätt,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkningen inom gentekniken.

1999/2000:MJ513 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om substitutionsprincipen och GMO (genmodifierade organismer),

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till uppbyggandet av genbanker och fältgenbanker,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en FN-konferens om bioteknik,

7. att riksdagen beslutar om sådan ändring i gentekniklagen att rapporteringsskyldighet till myndighet skall föreligga efter försöksutsättning,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvärdering av den etiska paragrafen i gentekniklagen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska krav när EG:s gendirektiv skall skrivas om,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljökonsekvensbeskrivningar i gentekniklagen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om moratorium för utsättning av GMO (genmodifierade organismer).

1999/2000:MJ533 av Ronny Olander m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genteknik.

1999/2000:MJ605 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnyttjande av modern genteknik.

Utskottet

Tidigare behandling

Under riksmötet 1997/98 avgav utskottet två betänkanden över motioner om genetiskt modifierade organismer (1997/98:JoU6 och 1997/98:JoU14). I betänkande 1997/98:JoU6 behandlade utskottet yrkanden om tillfälligt förbud eller moratorium för odling av genetiskt modifierade organismer, om etiska krav och yrkanden om stöd till uppbyggandet av genbanker m.m. Vidare behandlades frågan om märkning av produkter som innehåller genetiskt modifierade organismer. I betänkande 1997/98:JoU14 berörde utskottet frågor bl.a. om hindren för modern genteknik, genbanker, FN-konferens om bioteknik och märkning av produkter med genetiskt modifierade organismer. I det sistnämnda betänkandet avslogs motionsyrkandena med hänvisning bl.a. till att regeringen tillsatt Kommittén om bioteknik i samhället – möjligheter och risker (Bioteknikkommittén, dir. 1997:120).

Utfrågningar

Utskottet anordnade den 15 februari 2000 en utfrågning med representanter för Bioteknikkommittén. Utskottet har också anordnat en utfrågning med företrädare för Miljödepartementet om det i januari 2000 i Montreal träffade avtalet för internationell handel med genetiskt modifierade organismer (Cartagenaprotokollet om biosäkerhet).

Lagstiftningen om genteknik

Genom införandet av miljöbalken kom lagen (1994:900) om gentekniskt modifierade organismer (gentekniklagen) att upphöra att gälla. De regler som behandlar genteknik återfinns i 13 kap. miljöbalken. Reglerna tillämpas enligt 1 § vid innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt

modifierade organismer. Utförliga tillämpningsföreskrifter till 13 kap. miljöbalken finns i förordningen (1994:901) om gentekniskt modifierade organismer (omtryckt 1998:945). De svenska bestämmelserna grundas på motsvarande reglering inom EU. Dessa utgörs av direktiv 90/219/EEG om innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer och direktiv 90/220/EEG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Det sistnämnda direktivet innehåller också regler om utsläppande av produkter på marknaden. De svenska reglerna är emellertid i någon mån mer omfattande än EG-direktiven; det gäller etiska hänsyn och bestämmelser om innesluten användning av genetiskt modifierade djur och växter. Direktiv 90/219/EEG har genomgått ganska omfattande ändringar genom rådets direktiv 98/81/EEG. Kommissionen har dessutom lämnat förslag till ändringar i direktiv 90/220/EEG (KOM (1998) 85 och KOM (1999) 139). Förslagen behandlades i rådet den 24 juni 1999 och arbetet med genomförandet fortsätter. Som exempel på redan genomförda ändringar av 90/220/EEG kan nämnas direktiv 97/35/EG, där bl.a. uppgiftsskyldigheten vid anmälan för utsläppande på marknaden utökades. I förordning EG/258/97 behandlas introduktion av nya livsmedel och livsmedelsingredienser på marknaden. Kommissionen har också infört ytterligare bestämmelser om märkning, t.ex. märkning av livsmedel och livsmedelsingredienser som innehåller genmodifierade tillsatser och aromer eller sådana som framställts av genetiskt modifierade organismer (EG/50/2000).

Motionerna

I motionerna 1998/99: MJ254 (m) yrkande 8 och 1999/2000: MJ605 (m) yrkande 10 framhålls vikten av att svenska förädlingsföretag inom livsmedelstekniken skall få använda samma tekniker och material som konkurrenter utomlands.

I motionerna 1998/99: MJ219 (c) yrkande 11 samt 1999/2000: MJ222 (c) yrkandena 15 och 16 understryks behovet av försiktighet vid utsättning av genetiskt modifierade växter inom jordbruket. Motionerna pekar också på att användningen av grödor som är resistent mot bekämpningsmedel måste ske på ett så säkert sätt att de inte får möjlighet att sprida denna egenskap till vilt levande växter. Vikten av en noggrann prövning vid utsättning av genmodifierade växter och en ständig uppföljning av märkningsbestämmelserna framhålls dessutom. Motionerna tar även upp frågan om ett övervakningssystem för de växter som godkänts för odling i jordbruket.

I motion 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 1 förordas att substitutionsprincipen tillämpas på genetiskt modifierade organismer så att genmodifiering inte skall ske om de eftersträlvade effekterna kan uppnås på ett mindre riskabelt sätt.

Enligt motion 1999/2000: MJ533 (s) borde samhället sprida större kännedom om produktionstekniken kring Kravmärkta livsmedel och ta initiativ till en större allmänpolitisk debatt om genteknikens problem och konsekvenser.

I motionerna 1998/99: MJ512 (v) yrkande 1, 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 10, 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 11 och 1998/99: MJ749 (c) yrkande 14 ställs krav på att ett tillfälligt förbud eller moratorium införs för utsättning av

genmodifierade organismer tills EU:s regler för godkännande av genmodifierade grödor har setts över.

Miljöpartiet kräver i motion 1998/99: MJ513 (mp) yrkandena 1 och 2 att förbud införs för odling av genmodifierade växter och växter med antibiotikaresistens i landet.

I motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 6 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 7 tas frågan om krav på rapporteringsskyldighet till myndighet vid slutförd försöksutsättning av genetiskt modifierade organismer upp. Motionärerna anser att EU:s bestämmelse om sådan rapporteringsskyldighet skall få en motsvarande bestämmelse i svensk lagstiftning.

Kristdemokraterna pekar vidare i motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 8 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 8 på behovet av att de etiska bestämmelserna i svensk lagstiftning utvärderas.

Enligt motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 9 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 10 bör regeln om förhandsbedömning vid utsättandet av genetiskt modifierade organismer kompletteras med krav på utredning om alternativa lokaliseringar och utformningar i likhet med principerna för miljökonsekvensbeskrivningar.

I motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 7 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 9 framförs krav på att den svenska bestämmelsen om att etiska hänsyn skall tas vid odling och marknadsföring av genetiskt modifierade organismer skall få en motsvarande bestämmelse i EU:s rättsakter.

Motion 1998/99: MJ512 (v) yrkande 2 tar upp kravet på att Sverige inom EU skall verka för införande av ett tillfälligt stopp för godkännanden av genmodifierade grödor tills reglerna för godkännande setts över.

I motion 1999/2000: MJ222 (c) yrkande 17 understryks vikten av att möjligheten att märka produkter som innehåller genmodifierade organismer inte urholkas genom överenskommelser inom ramen för WTO.

Motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 4 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 5 behandlar behovet av en FN-konferens om bioteknik. De frågor som bör tas upp på denna nivå är enligt motionerna huruvida genetiskt modifierade organismer över huvud taget skall få släppas ut och i så fall villkoren härför, behovet av kontrollorgan för bevakning av bioteknikens tillämpning och försöksdjurens situation.

Kristdemokraterna anser i motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 3 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 4 att Sverige bör verka för att stödja uländerna att inrätta ett formellt nät av genbanker och fältgenbanker under FAO:s kontroll.

I motionerna 1998/99: MJ222 (mp) yrkande 2 och 1998/99: MJ513 (mp) yrkande 6 behandlas frågan om forskning kring riskerna med nuvarande avel av tambin och med livsmedel som innehåller genetiskt modifierade organismer och sambanden mellan sammansättning i livsmedlen och odlingsmetod.

Slutligen anser Miljöpartiet i motion 1998/99: MJ513 (mp) yrkande 3 att förbud bör införas mot att använda pressvatten och annat material från genmodifierade grödor med antibiotikaresistens som gödselmedel.

Tillämpning av gentekniken

Inom biotekniken, som omfattar det tekniska utnyttjandet av celler eller cellbeståndsdelar, har på senare år det nya metodområdet, gentekniken, kommit att utvecklas. Genteknik utgör egentligen ett samlingsbegrepp för flera olika metoder för isolering, mångfaldigande och inplanterande av genetiskt material i levande celler. Gentekniken har särskilt kommit att tillämpas inom forskningen och växtförädlingen. Regleringen av gentekniken inom jordbruk och handel är i dag föremål för översyn både inom landet och internationellt. Nyligen har deltagarländerna i konferensen i Montreal träffat avtal för internationell handel med genmodifierade organismer – Cartagenaprotokollet om biosäkerhet – vilket skall undertecknas i maj 2000 i Nairobi. De ändringar i direktiv 90/220/EEG som EU:s ministerråd enats om utgörs av regler om beaktande av etiska aspekter och om försiktighet samt av preciserade bestämmelser om märkning av produkter som innehåller genetiskt modifierade organismer. Det skall även bli obligatoriskt att inhämta synpunkter från allmänheten innan produkter med genmodifierade organismer sprids eller saluförs. Slutligen utgörs ändringsförslaget av bestämmelser om uppföljning av hanteringen av genetiskt modifierade organismer i miljön. Miljöministern har också vid en interpellationsdebatt i januari 2000 uttalat att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram en svensk miljöpolicy om antibiotikaresistens i genetiskt modifierade organismer.

Möjligheterna att introducera nya livsmedel och livsmedelsingredienser på den europeiska marknaden regleras i förordning EG/258/97. Inom förordningens tillämpningsområde ligger även livsmedel och livsmedelsingredienser som genomgått en genmodifiering. Förordningen innebär att ett förhandsgodkännande krävs innan ett nytt livsmedel introduceras. Sedan produkten väl introducerats på marknaden gäller även på detta område principen om varors fria rörlighet. De svenska reglerna är harmoniserade med EU:s. Enligt 6 § förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer får därför produkter innehållande genetiskt modifierade organismer släppas ut på marknaden utan tillstånd om en behörig myndighet inom något annat land i EU lämnat motsvarande tillstånd till ett utsläppande av produkten. Förutsättningarna för svenska förädlingsföretag att använda gentekniken och genetiskt modifierade organismer torde därför vara i stort sett likvärdiga med övriga EU-länders. Eftersom syftet med motionerna 1998/99: MJ254 (m) yrkande 8 och 1999/2000: MJ605 (m) yrkande 10 därmed torde vara tillgodosett bör de lämnas utan åtgärd.

Gentekniken kan innebära risker för negativa konsekvenser som inte skall bagatelliseras. Frågor om säkerheten kring användningen av grödor som är resistenta mot bekämpningsmedel är viktiga, och utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna 1998/99: MJ219 (c) yrkande 11 samt 1999/2000: MJ222 (c) yrkandena 15 och 16 om behovet av försiktighet vid utsättning av genetiskt modifierade växter inom jordbruket. Det inledningsvis redovisade förslaget till ändring av direktiv 90/220/EEG innehåller emellertid flera nya bestämmelser om miljöriskbedömning och om obligatoriska uppföljningsprogram. Det framgår också att försiktighetsprincipen har beaktats vid utar-

betandet av ändringarna. Enligt vad utskottet erfarit har förslaget redan medfört att företag som i EU ansöker om introduktion av grödor som uppvisar en förhöjd tolerans mot herbicider på frivillig väg uppfyller de nya kraven, men att Sverige trots det röstade för avslag på ansökningarna med hänvisning till behovet av att det inom EU först upprättas riktlinjer för uppföljningsprogram för sådana grödor. Mot bakgrund av det ovan anförda finner utskottet att motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken innebär att det ställs krav på försiktighetsmått och – vid yrkesmässig verksamhet – bästa möjliga teknik när en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vidare gäller den s.k. produktvalsprincipen även vid användning av biotekniska organismer. Jordbruksverket har meddelat utförliga föreskrifter om bl.a. aktsamhetskraven i författningarna SJVFS 1999:122–124. Motion 1999/2000:MJ513 (kd) yrkande 1 får med det anförda anses i huvudsak tillgodosedd.

I Bioteknikkommitténs uppdrag ingår att utreda bioteknikens möjligheter och risker och däri ingår att analysera hur kunskaper, normer, värderingar och faktorer formar attityder till den moderna biotekniken. Kommittén skall dessutom lämna förslag som syftar till att åstadkomma en allmänt höjd kunskapsnivå om den moderna biotekniken och dessutom särskilt överväga hur en etisk diskussion om detta dynamiska område skall kunna utvecklas i framtiden. Utredningen skall enligt direktiven därför arbeta utåtriktat och främja debatt och diskussion om frågor som rör den nya biotekniken och verka för att förutsättningar skapas för att kanalisera människors engagemang. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2000. I avvaktan på resultatet av Bioteknikkommitténs arbete anser utskottet att motion 1999/2000:MJ533 (s) bör lämnas utan någon åtgärd.

När det gäller frågor om tillfälligt förbud eller moratorium för odling av genetiskt modifierade organismer som yrkas i motionerna 1998/99:MJ512 (v) yrkande 1, 1998/99:MJ508 (kd) yrkande 10, 1999/2000:MJ513 (kd) yrkande 11, 1998/99:MJ749 (c) yrkande 14 samt de krav som framställs i motion 1998/99:MJ513 (mp) yrkandena 1 och 2, har utskottet vid flera tidigare tillfällen (se 1997/98:JoU6 s. 5) framhållit att Sverige genom EES-avtalet åtog sig att införliva bl.a. direktiv 90/220/EEG. Direktivet har dessutom genom Sveriges medlemskap i EU blivit bindande i enlighet med vad som anges i artikel 189 i Romfördraget (numera artikel 249). Enligt utskottets mening finns det inte några lagliga möjligheter att i Sverige införa ett allmänt moratorium eller förbud mot att odla genetiskt modifierade organismer. För närvarande prövas användningen av genetiskt modifierade organismer från fall till fall, och tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att motverka bl.a. hälso- och miljöskador. Enligt vad utskottet erfarit avser Sverige att inta en stor restriktivitet vid bedömningen av genetiskt modifierade organismer till dess att det inledningsvis omnämnda förslaget till ändringar av direktivet trätt i kraft. På grund av det anförda bör de aktuella motionerna inte föranleda någon vidare åtgärd.

Artikel 8 i direktiv 90/220/EEG föreskriver rapporteringsskyldighet med avseende på risker för människors hälsa eller för miljön sedan en utsättning slutförts. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i svensk lagstiftning. Utskottet anser emellertid att artikel 8 i direktivet innebär att det föreligger en sådan rapporteringsskyldighet i samtliga medlemsstater. Dessutom överväger man för närvarande i Miljödepartementet om de svenska bestämmelserna om genetiskt modifierade organismer behöver förtydligas i detta avseende och i vissa andra avseenden. I avvaktan härpå bör motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 6 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 7 lämnas utan åtgärd.

I Bioteknikkommitténs uppdrag ligger att identifiera de frågor som kräver en vidareutvecklad konsekvensbedömning och en fördjupad etisk diskussion i enlighet med vad som anförs i motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 8 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 8. Motionernas syfte torde därmed vara tillgodosett, och utskottet anser att motionerna kan lämnas utan åtgärd.

I 13 kap. 8 § miljöbalken finns regler om att innesluten användning och avsiktlig utsättning av genmodifierade organismer skall föregås av en utredning för bedömning av skaderiskerna. Denna utredning skall kunna läggas till grund för en tillfredsställande bedömning av vilka hälso- och miljöskador som organismerna kan orsaka. Berörda myndigheter har fått bemyndigande att i detalj ange hur en sådan utredning skall utformas. När myndigheterna meddelar sådana föreskrifter skall de samråda med Gentekniknämnden och Naturvårdsverket samt särskilt beakta vad som sägs i artikel 6 och bilaga 3 till direktiv 90/219/EEG (avser bl.a. riskbedömning beträffande hälsa och miljö och faktorer för säkerhetsbedömning). De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken ställer bl.a. krav på försiktighetsmått och val av plats som är lämplig med hänsyn till miljöbalkens målformuleringar m.m. Motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 9 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 10 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

Sveriges agerande i EU m.m.

Frågan om Sverige skall verka för införande av en bestämmelse om etisk bedömning i EU:s regelverk enligt motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 7 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 9 behandlades i samband med införandet av miljöbalken. En remissinstans påtalade att EG-direktivet saknar uttryckliga regler om etiska bedömningar. Emellertid innebär förslaget till ändring i direktiv 90/220/EEG bl.a. att kommissionens grupp för etik inom vetenskap och ny teknik får rådfrågas i allmänna etiska frågor angående avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer. Eftersom syftet med motionerna således synes tillgodosett, avstyrker utskottet motionerna.

Motion 1998/99: MJ512 (v) yrkande 2 grundas på uppfattningen att det i dag saknas kunskap om hur antibiotikaresistenta gener påverkar människan och att resistens mot ogräsbekämpningsmedel hos genmodifierade grödor innebär att ett kemikalieberoende byggs in i jordbruket. Som tidigare påpekats pågår i EU arbete med att ändra direktiv 90/220/EEG. Förslaget innebär

bl.a. förändringar i hanteringen av genmodifierade organismer i miljön och på marknaden. Miljöministern har i ett skriftligt svar till riksdagen dessutom uttalat att Sverige och flera andra länder inom EU intar en mycket restriktiv hållning till ansökningar om utsättning av nya genmodifierade grödor tills ändringsdirektivet trätt i kraft. På grund av det anförda anser utskottet att motionen inte bör medföra någon åtgärd.

Utskottet har vid tidigare behandling av motioner om genetiskt modifierade organismer uttalat uppfattningen att det genom märkning tydligt skall framgå att en produkt innehåller genetiskt modifierade organismer. Inom EU finns en rad bestämmelser om märkning av livsmedel som säljs till konsumenter. Miljöbalken (13 kap. 18 §) anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela bestämmelser om märkning av genetiskt modifierade organismer. Cartagena-protokollet om biosäkerhet innehåller regler om att bl.a. livsmedel som innehåller genetiskt modifierade organismer skall märkas. I avtalets inledande text anges att internationella avtal skall vara ömsesidigt stödande och inte vara oförenliga med varandra, och enligt artikel 14 får deltagarländerna ingå bi- och multilaterala avtal förutsatt att sådana överenskommelser inte medför en lägre grad av skydd än vad som stadgas i protokollet. Miljöministern har i riksdagen uttalat att detta undanröjer risken för att de initiativ som tagits inom Världshandelsorganisationen WTO (World Trade Organization) skall leda till att miljöriskerna med den moderna biotekniken undervärderas. Det yrkande som framställts i motion 1999/2000:MJ222 (c) yrkande 17 synes därför vara tillgodosett. Utskottet föreslår att motionen lämnas utan åtgärd.

Kravet i motionerna 1998/99:MJ508 (kd) yrkande 4 och 1999/2000:MJ513 (kd) yrkande 5 om att Sverige bör ta initiativ till en FN-konferens om bioteknik behandlades redan i betänkande 1997/98:JoU14. Utskottet avstyrkte då kravet med hänvisning bl.a. till att i Bioteknikkommitténs uppdrag ligger att bedöma långsiktiga förändringseffekter av den moderna biotekniken och att lämna förslag till en övergripande politik för området i ett internationellt perspektiv. Utskottet gör i dag ingen annan bedömning och avstyrker motionerna i avvaktan på Bioteknikkommitténs redovisning av sitt uppdrag.

Motionerna 1998/99:MJ508 (kd) yrkande 3 och 1999/2000:MJ513 (kd) yrkande 4 tar sikte på Sveriges roll i arbetet med att stödja u-ländernas uppbyggande av genbanker och fältgenbanker. I betänkande 1997/98:JoU6 s. 6 f. konstaterades att det i departementspromemorian (Ds 1996:73) Biodiversitet och framtida genpolitik redovisats frågor om en svensk strategi för växtgenetiska resurser. I promemorian föreslogs bl.a. att en policykommitté skulle upprättas för diskussion av strategiska frågor såväl inom landet som internationellt. De då aktuella motionerna avstyrktes med hänvisning bl.a. till att Regeringskansliets behandling av promemorian då ännu inte var klar. För närvarande pågår ett arbete med att bygga upp en genbanksverksamhet bl.a. i södra Afrika med Nordiska genbanken och Sida som deltagare. Sverige genom Sida lämnar dessutom ekonomiskt stöd m.m. till CGIAR (Konsultativa gruppen för internationell jordbruksforskning) där 30 % av stödet går till arbete som rör biologisk mångfald inklusive växtgenetiska resurser och till CBDC (Community Biodiversity Development and Conservation Program) som arbetar för att stärka lokal växtförädling och utöka samarbetet mellan

växtförädlare på lokal nivå och växtförädling på nationell och internationell nivå. Därutöver arbetar en kontaktgrupp inom FAO (Food and Agriculture Organization) med att omförhandla det internationella åtagandet för växtgenetiska resurser. EU är representerat med fem ledamöter. Någon representant för Sverige ingår dock inte i EU-gruppen. Syftet är att skapa ett multilateralt avtal för reglerna om tillträde till och utbyte av växtgenetiska resurser i överensstämmelse med artikel 15 i konventionen om biologisk mångfald, vilken stadgar nationell suveränitet över de växtgenetiska resurserna. Avtalet är avsett att innehålla bl.a. generella regler för ersättningen för i-ländernas tillträde till u-ländernas växtgenetiska resurser. Det är tänkt att detta avtal skall vara klart i mitten av år 2000. Den kontaktgrupp inom EU som skapats med anledning av förhandlingarna i FAO arbetar nu med att lämna förslag till förhandlingsmandat till de fortsatta mötena. Utskottet har emellertid från Jordbruksdepartementet erfarit att det är osäkert om avtalet blir klart i tid eller om arbetet kommer att fortsätta under Sveriges ordförandeskap första halvåret år 2001. Mot bakgrund av de pågående förhandlingarna och vad som i övrigt anförts saknas skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna.

Övriga yrkanden

I utskottets betänkande 1999/2000:MJU11 om vissa forskningsfrågor behandlas forskningsområden som berör bl.a. bin och biavel. Utskottet påpekade där att riksdagen har godkänt principerna om ansvarsfördelning på forskningsområdet, innebärande bl.a. att organ med sakkunskap inom berörda områden beslutar om verksamheten och den närmare medelsfördelningen. Därför går inte utskottet närmare in på en saklig prövning av motioner om mer preciserade forskningsinriktningar eller projekt. Den prövningen ankommer närmast på de organ som beviljar medel till enskilda projekt, efter sedvanlig kvalitetsprövning av bidragsansökningarna från forskarna. Utskottet har dessutom inget underlag för att göra den nödvändiga vetenskapliga bedömningen av forskningsbehovet eller prioriteringar inom olika forskningsprojekt inom ramen för tillgängliga resurser. Det bör i sammanhanget dessutom nämnas att regeringen har för avsikt att i september 2000 lägga fram en proposition om en ny forskningspolitik. Utskottet avstyrker motionerna 1998/99: MJ222 (mp) yrkande 2 och 1998/99: MJ513 (mp) yrkande 6.

Riksdagen bör inte gå närmare in på en utpräglat teknisk tillämpningsfråga av det slag som tas upp i motion 1998/99: MJ513 (mp) yrkande 3. Utskottet utgår från att detaljerade föreskrifter om försiktighetsmått kan meddelas med stöd av miljöbalkens bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket eller försiktighetsmått i hanteringen av genetiskt modifierade organismer. Motionsyrkandet avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *svenska förädlingsföretags förutsättningar att använda genteknik*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ254 yrkande 8 och 1999/2000: MJ605 yrkande 10, 1999/2000: MJU12

2. beträffande *regler för användningen av genmodifierade organismer, m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ219 yrkande 11, 1999/2000: MJ513 yrkande 1 och 1999/2000: MJ222 yrkandena 15 och 16,

res. 1 (c)

3. beträffande *information och debatt om gentekniken*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ533,

res. 2 (mp)

4. beträffande *förbud för utsättning av genmodifierade organismer*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 10, 1998/99: MJ512 yrkandena 1 och 2, 1998/99: MJ513 yrkandena 1 och 2, 1998/99: MJ749 yrkande 14 och 1999/2000: MJ513 yrkande 11,

res. 3 (v, c)

res. 4 (mp)

5. beträffande *bestämmelse om rapporteringsskyldighet*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 6 och 1999/2000: MJ513 yrkande 7,

6. beträffande *utvärdering av de nationella etiska bestämmelserna*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 8 och 1999/2000: MJ513 yrkande 8,

7. beträffande *miljökonsekvensbeskrivning vid utsättning av genmodifierade organismer*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 9 och 1999/2000: MJ513 yrkande 10,

8. beträffande *Sveriges agerande i EU*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 7 och 1999/2000: MJ513 yrkande 9,

9. beträffande *Sveriges agerande i WTO*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ222 yrkande 17,

10. beträffande *Sveriges agerande i FN*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 4 och 1999/2000: MJ513 yrkande 5,

res. 5 (kd, mp)

11. beträffande *genbanker och fältgenbanker*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 3 och 1999/2000: MJ513 yrkande 4,

12. beträffande *forskning om vissa genteknikfrågor*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ222 yrkande 2 och 1998/99: MJ513 yrkande 6,

res. 6 (mp)

13. beträffande *förbud att använda pressvatten m.m. från genmodifierade grödor som gödsel*

att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ513 yrkande 3.

res. 7 (mp)

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Dan Ericsson

I beslutet har deltagit: Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Ingemar Josefsson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Michael Hagberg (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Jonas Ringqvist (v) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Reservationer

1. Regler för användningen av genmodifierade organismer, m.m. (mom. 2)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Det är av stor vikt att användandet av genetiskt modifierade växter i jordbruket omgärdas av strikta regler. En växt som har fått egenskaper som ger bättre möjlighet till överlevnad måste odlas på ett sådant sätt att den inte får möjlighet att sprida denna egenskap till vilt levande växter. Vid utsättning av genmodifierade växter måste därför en noggrann prövning ske i varje enskilt fall. Prövningen skall vara restriktiv med tyngdpunkt på långsiktiga konsekvenser för natur och samhälle. Det avgörande är att det sker en kontinuerlig utvärdering för att säkerställa att prövningssystemet följs. Det är därför mycket viktigt att ett övervakningssystem byggs upp för de växter som godkänns för odling. Även grödor som är resistent mot bekämpningsmedel måste användas på ett säkert sätt så att egenskapen inte sprids och driver fram en negativ utveckling med ökad användning av kemiska bekämpningsmedel. Slutligen skall konsumenterna kunna välja mellan produkter som består av eller innehåller genmodifierade organismer och produkter som inte gör det. Märkningsbestämmelserna måste därför ständigt följas upp. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ219 (c) yrkande 11 och 1999/2000: MJ222 (c) yrkandena 15 och 16 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *regler för användningen av genmodifierade organismer, m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ219 yrkande 11 och 1999/2000: MJ222 yrkandena 15 och 16 samt med avslag på motion 1999/2000: MJ513 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Gudrun Lindvall (mp) anför:

I princip skall livsmedel märkas om de innehåller genmodifierade ingredienser. Alternativa produkter är Kravmärkta livsmedel i vilka genmodifierade organismer inte får förekomma någonstans i produktionen. Om denna produktionsteknik borde det spridas större kännedom från samhällets sida. Vidare bör initiativ tas till en allmän politisk debatt om gentekniken och dess konsekvenser. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ533 (s) som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *information och debatt om gentekniken*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ533 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

3. Förbud för utsättning av genmodifierade organismer (mom. 4)

Kjell-Erik Karlsson (v), Eskil Erlandsson (c) och Jonas Ringqvist (v) anför:

Genmanipulerade grödor är en omdebatterad fråga och oron över vilka konsekvenser genmanipulationen kan få är stor bland allmänheten. Många kräver ett totalt förbud mot odling av genmanipulerade grödor och de flesta kräver omfattande kontroll av odlingen och tillförlitlig kunskap om konsekvenserna. Det är därför angeläget att regeringen och olika myndigheter är tydliga om vilka kriterier som gäller för att tillstånd till odling av genmanipulerade grödor skall ges. Inom EU pågår för närvarande en översyn av reglerna för godkännande av genmodifierade grödor. De gamla reglerna bedöms som otillräckliga medan de nya reglerna ännu inte är tillämpbara. Innan denna översyn är färdig anser vi att inga nya marknadsgodkännanden av genmanipulerade grödor skall ges. Vi anser därför att Sverige, i den mån det är juridiskt möjligt, skall införa ett tidsbegränsat förbud för marknadsgodkännanden av genmanipulerade grödor. Sverige skall också inom EU verka för att ett sådant tidsbegränsat förbud införs för hela EU. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:MJ508 (kd) yrkande 10, 1998/99:MJ512 (v) yrkandena 1 och 2, 1998/99:MJ749 (c) yrkande 14 samt 1999/2000:MJ513 (kd) yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *förbud för utsättning av genmodifierade organismer*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:MJ508 yrkande 10, 1998/99:MJ512 yrkandena 1 och 2, 1998/99:MJ749 yrkande 14 samt 1999/2000:MJ513 yrkande 11 och med avslag på motion 1998/99:MJ513 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

4. Förbud för utsättning av genmodifierade organismer (mom. 4)

1999/2000:MJU12

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Miljöpartiet anser att konsekvenserna av odlingen av GMO-grödor inte är klarlagda och att sådana grödor inte bör odlas i landet, vilket anføres i motion 1998/99: MJ513. De här grödorna har i de flesta fall också gjorts resistent mot bekämpningsmedel. Dessa grödor har konsumenterna inte efterfrågat. De kan orsaka nya problem för allergiker och de bidrar inte till en långsiktigt hållbar utveckling. Inte heller ökar de livsmedelssäkerheten på jorden. Tvärtom ökar många lantbrukares bindning till kemijättarna. Vidare medför de att kontraktsodlingen ökar och att såväl den odlade som den naturliga mångfalden minskar. Det finns också ekologiska risker med nya arter, som ju GMO-grödorna utgör, vilka aldrig skulle uppkomma i naturen eftersom generna flyttats mellan arterna. Det är uppenbart att det finns risker för att dessa grödor betar sig oförutsett liksom risker att gener sprids till vilda släktingar. Miljöpartiets uppfattning är att GMO-grödor bör förbjudas i EU, vad avser såväl odling och import som hela och processade livsmedel. Sverige bör gå före och tillämpa försiktighetsprincipen.

I många grödor, t.ex. majs och den svenska industripotatisen, finns en markör-gen, som ger växten antibiotikaresistens. Försök har visat att genen kan bli kvar så länge att den kan påverka bakterier i mag-tarmkanalen. Enbart denna risk borde medföra att sådana gener tas bort. Ett minimikrav är att sorter med antibiotikaresistens inte odlas i landet. Regeringen bör inom EU verka för en sådan ändring i berörda direktiv att den åsyftade typen av nationella förbud möjliggörs. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ513 (mp) yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *förbud för utsättning av genmodifierade organismer* att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ513 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 10, 1998/99: MJ512 yrkandena 1 och 2, 1998/99: MJ749 yrkande 14 och 1999/2000: MJ513 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

5. Sveriges agerande i FN (mom. 10)

Dan Ericsson (kd), Caroline Hagström (kd), Gudrun Lindvall (mp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Utvecklingen av gentekniken går mycket fort. Det är därför viktigt att så snart som möjligt noggrant analysera och överväga olika etiska aspekter inom detta område. Flera allvarliga effekter av gentekniken finns. En sådan är utarmningen av den genetiska mångfalden. Eftersom det i dag inte är möjligt att förutsäga framtida betingelser, är det viktigt med en så bred genetiskt bas som möjligt. Diskussionen och analysen måste höjas till en världs-

omspännande nivå för att ges politisk tyngd. Sverige bör därför ta initiativ till en FN-konferens om biotekniken. Närmare exempel på frågor som bör behandlas är om genmodifierade organismer skall få släppas ut i miljön över huvud taget och i så fall under vilka villkor. Frågan om behovet av ett internationellt kontrollorgan för bevakningen av genteknikens tillämpning är ytterligare en viktig fråga som bör behandlas i detta sammanhang. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ508 (kd) yrkande 4 och 1999/2000: MJ513 (kd) yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *Sveriges agerande i FN*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 4 och 1999/2000: MJ513 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

6. Forskning om vissa genteknikfrågor (mom. 12)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

I Miljöpartiets motion 1998/99: MJ513 berörs de eventuella hälsoriskerna med genmodifierade livsmedel. Det står utom tvivel att det råder ett samband mellan växtförhållande och växtens (matens) kemiska sammansättning. Dagens undersökningar grundas dock oftast på studier av enskilda substanser. Däremot är kunskapen om hur näringsämnen och kemikalier i livsmedel förändras beroende på utvecklingsfas, arv och miljöbetingelser mycket begränsad. Kunskapen och därmed informationen till konsumenterna är i dag mycket bristfällig. Dagens begränsade kvalitetsbedömningar räcker inte till för att belysa den hälsoeffekt genmodifierade livsmedel kan ha. Det kommer därför i framtiden att bli svårt att utföra nödvändiga riskbedömningar av sådana nya livsmedel. Det är av stor vikt att forskning om sambanden mellan sammansättning i livsmedlen och odlingsmetod kommer till stånd för att kunna bedöma ett livsmedels totala hälsoeffekt.

I motion 1998/99: MJ222 tas dagens biavel upp. Biet är en viktig pollinatör, såväl för jordbruk och trädgårdsodling som i naturen i övrigt. Biodlingen hotas av varroakvalstret och kan på sikt också hotas av en felaktig avel med nära släktskap inom och mellan samhällena. Denna risk är uppenbar med dagens parningsstationer där inte bara drottningarna är nära släkt utan även de drönare som används för befruktningen. Ökad släktskap inom samhällena innebär enligt forskare att motståndskraften mot yttre påfrestningar såsom sjukdomar eller dåliga somrar minskar. Vid stark inavel minskar även honungsproduktionen. Det är alltså viktigt att populationen av bin är livskraftig. Det behövs därför analyser av avelsstrukturs betydelse för släktskapsförändringar inom och mellan bisamhällena. Därför är det viktigt att det tas fram avelsstrategier som inte leder till en genetisk utarmning. Den kommersiella drottningodlingen kan på ganska kort sikt minska den genetiska basen kraftigt. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ222 (mp) yrkande 2 och 1998/99: MJ513 (mp) yrkande 6 ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

1999/2000:MJU12

12. beträffande *forskning om vissa genteknikfrågor*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ222 yrkande 2
och 1998/99: MJ513 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till
känna vad ovan anförts,

7. Förbud att använda pressvatten m.m. från genmodifierade grödor som gödsel (mom. 13)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

I den industripotatis som nu försöksodlas i Sverige finns antibiotikaresistenta gener. Potatisen används industriellt, men pressvattnet används som gödning på åkrar och potatisresterna som djurfoder. Detta innebär emellertid risker för att bakterier i mag-tarmkanalen hos djur och i jorden tar upp dessa gener och blir antibiotikaresistenta. Miljöpartiet anser att det är viktigt att dessa gener inte sprids i miljön, dvs. att det skapas genetiska föroreningar. Det bör vara förbjudet att använda pressvatten och annat material från genmodifierade grödor med antibiotikaresistens som gödselmedel. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ513 (mp) yrkande 3 ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *förbud att använda pressvatten m.m. från genmodifierade grödor som gödsel*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ513 yrkande 3 som
sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts.

Särskilda yttranden

1. Regler för användningen av genmodifierade organismer, m.m.

Dan Ericsson (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

De ekologiska systemen är komplexa. Det är inte självklart, att vi kan förutse alla effekter av mänsklig påverkan, exempelvis genom avel eller genteknik. Erfarenheten visar, att det kan gå lång tid, innan de fulla konsekvenserna blir uppenbara. Det är därför nödvändigt med restriktiv prövning av arbete med GMO och utsättning av genmodifierade växter eller djur. Övervakningssystemet måste följas och fortlöpande värderas.

Vid prövningen bör substitutionsprincipen vara med, även vid bedömningen av den tänkta nyttan av slutprodukten. Ett vanligt argument i dag är att GMO-livsmedel kan bota världssvälten. Men kan inte svälten botas på annat sätt med kända konsekvenser?

Sverige måste inom EU aktivt driva på frågan om GMO-märkning av livsmedel i konsumenternas intresse. Reglerna är i dag otydliga. Exempelvis regleras tillsatser i ett annat direktiv för sig. Det gör att sojalecicitintillsats inte

behöver framgå av märkningen, inte ens om den är genmodifierad. Konsumenten måste själv kunna välja mellan produkter med eller utan exempelvis genmodifierade komponenter.

1999/2000:MJU12

2. Förbud för utsättning av genmodifierade organismer

Dan Ericsson (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Tveksamheten mot GMO-livsmedel är mycket spridd inom EU:s länder. Flera länder vill ha strängare regler än de nuvarande. Österrike, Luxemburg och Italien var först med att använda skyddsklausulen, som finns i direktivet för godkännande av GMO. De förbjöd användning av GMO-majs i respektive land. Frankrike förbjöd användning av GMO-raps. Kommissionen bedömde ländernas skäl som otillräckliga och uppmanade länderna att upphäva sina förbud, men förbuden är kvar. I avvaktan på utformningen av nytt direktiv tar kommissionen för närvarande inget initiativ med anledning av dessa nationella förbud.

Konsumentprotester i Storbritannien har bl.a. tvingat de transnationella företagen Nestlé och Unilever att stoppa sin försäljning av genförändrade livsmedel.

EU:s miljöministrar har beslutat att inte godkänna några nya genmodifierade produkter, förrän ett nytt EU-direktiv har antagits. Det innebär i praktiken ett moratorium till år 2002, då det nya direktivet väntas vara antaget.

Kristdemokraterna såg gärna, att Sverige kunde besluta om ett nationellt moratorium, men detta går ej, eftersom vi som det nu är uppfyller gällande EU-direktiv. Men med tanke på att vi nu har fått en svensk miljökommissionär har Sverige ett extra stort ansvar samt möjlighet att göra något konstruktivt av situationen.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Motioner från allmänna motionstiden 1998	1
Motioner från allmänna motionstiden 1999	2
Utskottet	3
Tidigare behandling	3
Utfrågningar.....	3
Lagstiftningen om genteknik	3
Motionerna.....	4
Utskottets överväganden	6
Tillämpning av gentekniken.....	6
Vissa lagstiftningsfrågor	8
Sveriges agerande i EU m.m.	8
Övriga yrkanden.....	10
Hemställan	10
Reservationer.....	12
1. Regler för användningen av genmodifierade organismer, m.m. (mom. 2)	12
2. Information och debatt om gentekniken (mom. 3).....	13
3. Förbud för utsättning av genmodifierade organismer (mom. 4)	13
4. Förbud för utsättning av genmodifierade organismer (mom. 4)	14
5. Sveriges agerande i FN (mom. 10)	14
6. Forskning om vissa genteknikfrågor (mom. 12)	15
7. Förbud att använda pressvatten m.m. från genmodifierade grödor som gödsel (mom. 13).....	16
Särskilda yttranden	16
1. Regler för användningen av genmodifierade organismer, m.m.	16
2. Förbud för utsättning av genmodifierade organismer	17